

ההודיה לה' אינה רק תגובה טבעית של הכרת טובה לאחר נס, ישועה או הצלה. היא חלק מהותי מגילוי הנהגת ה' בעולם. כאשר הקב"ה עושה ניסים, אין די בכך שהנס מתרחש; יש צורך להכיר בו, לומר עליו שירה, להודות עליו ולפרסם אותו. ההודיה מגלה שהמאורעות אינם מקריים, אלא ביטוי להשגחה האלוקית המנהיגה את העולם.

כאשר מביטים על התקופה שעבר עם ישראל בשנים האחרונות, ובפרט על ניסי המלחמה וההצלה שנראו לעין כל, מתעוררת חובת הודאה עמוקה. לצד הכאב הגדול והאובדן, התגלו חסדי ה' רבים: הצלת רבים מסכנות גדולות, עמידה של עם ישראל מול איומים קשים, מסירות נפש מופלאה, אחדות פנימית, התעוררות רוחנית, תפילות, קבלות טובות ותחושת אחריות הדדית. בתוך זה יש להתבונן גם בניסי המלחמה האחרונה עם איראן: מול איומים כבדים של טילים וכטב"מים, נראו חסדי שמים גלויים. גם כאשר היו פגיעות וכאב, עצם ההצלה של רבים כל כך מעוררת הכרה עמוקה ביד ה' המלווה את עם ישראל.

ההודיה אינה מוחקת את הכאב ואינה מתעלמת מן המחיר, אלא מגלה שבתוך המציאות המורכבת יש לראות גם את יד ה' המלווה, שומרת ומנהיגה. בתוך הטבע, בתוך מערכות ההגנה, בתוך מסירות הנפש והעמידה של עם ישראל – מתגלים חסדי ה' וניסיו. ההודיה הופכת את ההתבוננות באירועים למבט של אמונה, ומגלה שהקב"ה מנהיג את עמו בחסד וברחמים. ההודיה קשורה גם לגאולה. חז"ל אומרים שחזקיהו היה ראוי להיות משיח, אלא שלא אמר שירה על הניסים שנעשו לו. מכאן מובן שהודאה על ניסים אינה עניין צדדי, אלא פעולה הנוגעת להבאת הגאולה. ההודיה הופכת את הנס ממאורע פרטי לגילוי אלוקי שמאיר בעולם ומקרב את הגאולה האמיתית והשלמה.

הודיה אינה מתחילה רק ברגעים גדולים ויוצאי דופן. היא פותחת את היום היהודי כולו. המילה הראשונה שיהודי אומר בבוקר היא: "מודה אני". עוד לפני כל מחשבה, לפני כל פעולה ולפני כל עיסוק, יהודי פותח את יומו בהודאה לה': הנשמה חזרה, יום חדש ניתן במתנה, ויש כאן חסד אלוקי המחיה את האדם בכל רגע.

גם שמו של עם ישראל קשור להודאה. השם "יהודי" קשור לשם "יהודה", ויהודה נקרא כך על שם דברי לאה: "הפעם אודה את ה'". כלומר, עצם הזהות היהודית קשורה בהודאה. להיות יהודי פירושו לחיות מתוך הכרה שהכול מאת ה', ומתוך רצון להודות לו על חסדיו.

הכרת הטוב היא בראש ובראשונה כלפי הקב"ה. כאשר אדם מודה לה' על מה שקיבל, הוא אינו רק מבטא נימוס או רגש יפה; הוא מחנך את עצמו לראות את חסד ה' בחייו. ההודאה מעוררת אהבה לה', כי ככל שהאדם שם לב יותר למה שהקב"ה נותן לו, כך מתעוררת בו הכרה עמוקה יותר בטובו של ה'.

הכרת הטוב אינה נעצרת ביחס שבין האדם לקב"ה. התורה מלמדת שיש להכיר טובה גם לבני אדם, ואף לבעלי חיים, לצומח ולדומם. התורה מזהירה: "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" - אף שהמצרים שיעבדו את ישראל, יש לזכור גם את עצם העובדה שבתקופה מסוימת עם ישראל התגורר בארצם. כך גם מצינו הכרת הטוב כלפי הכלבים, שלא נבחו ביציאת מצרים; כלפי הצומח, בביטוי "אילן אילן במה אברכך"; ואפילו כלפי הדומם, כאשר משה רבינו לא היכה בעצמו את הנילוס, מפני שהנילוס הגן עליו בילדותו.

יש בהודיה גם כוח פנימי גדול לאדם עצמו. כאשר אדם אומר תודה, הוא נעשה מודע לטוב שקיים בחייו. פעמים רבות הטוב נמצא, אך האדם אינו שם לב אליו. אמירת תודה מאירה את הטוב ומכניסה אותו לתודעה. כאשר אדם מודה למי שעזר לו, הוא כתאום שם לב שנעשה עמו חסד. כאשר הוא אומר "מודה אני", הוא שם לב שהחיים עצמם הם מתנה. ההודיה מביאה שמחת חיים, משום שהיא מרגילה את האדם לראות את הטוב ולא רק את החסר.

על הבעל שם טוב מסופר שהיה מסתובב בעיירות ושואל יהודים לשלומם, כדי שיענו: "ברוך השם". הוא הסביר שזהו כביכול "פרנסתו" של הקב"ה - שיהודים מברכים אותו ומודים לו. פעם אחת, כאשר פגש פרוש שלא השיב לו, נזף בו הבעל שם טוב על כך שהוא כביכול מונע את אותה "פרנסה" של מעלה. סיפור זה מלמד עד כמה יקרה לפני ה' אמירת "ברוך השם" פשוטה של יהודי. ההודאה הפשוטה מגלה בעולם שהקב"ה נמצא, משגיח ומיטיב.

גם בהנהגת הרבי בלט מאוד עניין הכרת הטוב. למרות גודל תפקידו ומעמדו, הייתה ניכרת אצלו הקפדה מיוחדת להודות לכל מי שסייע, פעל, שלח, השתתף או גרם נחת רוח. במכתבים רבים מופיעים ביטויי תודה על ביצוע שליחות, על עזרה למוסדות, על משלוח ספרים או תמונות, על ברכות, ואף על פעולות שנראות פשוטות. מי שסייע לרבי, לרבי הקודם, להוריו או לענייניהם, זכה להכרת הטוב שנמשכה לאורך ימים ושנים.

באחד ממכתביו לתלמידים ולתלמידות שהשתתפו במבצע צדקה, כתב הרבי ששמח לשמוע שמילאו את בקשתו להיות שלוחי מצווה למסור צדקה, ואף הוסיפו צדקה משלהם. הרבי מדגיש שם שבכל מצווה שיהודי עושה אין בעצם מקום לתודה מבשר ודם, שהרי עצם קיום המצווה ומילוי רצון ה' הם השכר והאושר האמיתי הגדול ביותר, כמאמר חז"ל: "שכר מצווה מצווה". ואף על פי כן, יש מקום לומר תודה על מילוי השליחות, ועל כך הביע את תודתו לכל אחד ואחת.

בדברים אלו מתגלה עומק מיוחד: גם כאשר אדם עושה את מה שראוי לעשות, גם כאשר הוא מקיים מצווה, גם כאשר הוא ממלא שליחות, עדיין יש מקום להכיר לו טובה. הכרת הטוב אינה מקטינה את ערך המצווה ואינה הופכת אותה לעניין אישי בלבד; היא מגלה רגישות, עין טובה והערכה למאמץ, למסירות ולפעולה שנעשתה.

עניין זה ניכר גם במנהג התשורה, שהחל בחתונת הרבי. עיקרו היה ביטוי של הכרת טובה לאורחים שבאו להשתתף בשמחה. גם כאן מתגלה אותו יסוד: כאשר אדם מגיע, משתתף, מסייע או משמח, אין לראות זאת כמובן מאליו. יש להכיר בטובתו ולהודות עליה.

דוגמה בולטת נוספת היא הכבוד המיוחד שהרבי רחש לרב שניאור זלמן וילנקין, שלימד אותו בילדותו. בכל פעם שנכנס או יצא מהתוועדויות, היה הרבי נעמד ולא התיישב עד שהרב וילנקין הגיע למקומו. לאחר פטירתו יצא הרבי ללוות את מיטתו באופן מיוחד ואף השתתף בהוצאות הקבורה. הנהגה זו מלמדת עד כמה הכרת הטוב אינה חולפת עם הזמן. טובה שנעשתה לאדם, ובפרט טובה רוחנית וחינוכית, נשארת חקוקה ומחייבת הכרת תודה מתמדת.

הודיה לה' והכרת הטוב לזולת יוצרות מבט פנימי ובריא על המציאות. הן מחנכות את האדם לראות את חסדי ה', להכיר בטוב שנעשה עמו ולשמוח בו. כאשר ההודיה מכוונת לניסי ה' ולחסדיו עם ישראל, היא נעשית גם חלק מהכנת העולם לגאולה – גילוי שהקב"ה מנהיג את עולמו, שומר על עמו, ומוליך את המציאות כולה אל הגאולה האמיתית והשלמה.

מקורות:

שיחת קודש ש"פ וישב תשנ"ב
מאמר דיבור המתחיל ואתה קדוש יושב תהילות ישראל, ספר המאמרים
יידיש עמוד 138 ואילך.
ואגרות והנהגות הרבי בענייני הכרת הטוב.